

staroslovenske književnosti. Dosedanje izdaje posameznih staroslovenskih spisov so raztresene po raznih znanstvenih zbornikih, posebno ruskih, ki so težko dostopni. Pogrešajo se izdaje s paralelnim prevodom v kakem bolj razširjenem jeziku (latinski, francoski). »Patrologia orientalis« bi ustrezala tej potrebi; staroslovenski književnosti bi odprla pot v širše znanstvene kroge. Obenem se tukaj ponuja založnik, kakršnega drugje ne bi mogli najti. V soglasju s programom te pariške zbirke bi se objavljali staroslovenski spisi brez ozira na to, ali so bili že objavljeni ali ne; spisom bi bili pridejani bogoslovni in jezikoslovni uvodi in komentarji. V okvir zbirke spadajo tudi prevodi, predvsem prevodi svetega pisma in apokrifov. Ker je skoraj vsa staroslovenska književnost bogoslovne vsebine, bi se mogli izdati vsi važnejši staroslovenski spisi.

Glavna zapreka nove izdaje je kulturna katastrofa Rusije, kjer se hrani večina rokopisov in gradiva. Vendar je upanje, da se bo moglo v kratkem pričeti s pripravami za izvršitev tega podjetja.

F. Grivec.

Petar Preradović: **Antologija**. Uredio i predgovor napisao Branko Vodnik. Izdanje Narodne Knjižnice. Zagreb 1922. — Preradovićeva antologija je prvi zvezek književnega podjetja »Naši pjesnici«, ki za zdaj obeta še čitanke iz Prešerna, Jovanovića, Nazora, Kostića, Gregorića in Vraza. Ime moža, ki je uredil in uvel Preradović, ni le reklamni sloves, je tudi poročstvo, da založništvo resno misli, kar pravi v vabilu na naročbo, da bo nudilo narodu v kritičnih izdajah vse tisto, kar je trajne vrednosti v jugoslovenskem slovstvu in pesništvu. Vodnikov uvod se tesno naslanja na vsebino cvetnika, ki je porazdeljen v tri odstavke pod simboliko svitanja, somračja in mistike svetla, t.j. v cikličnost pesmi ob »Putnika«, »Carja Dušana« in »Prve ljudi«. Ne vem, zakaj je še v Jugosloveniji treba tiskati Hrvate Srbom v cirilici in narobe. Ali se po srbohrvatskih šolah ne uči oboje? Vsaj te cirilice, ki je v Preradoviću, pa nisem vesel. Bolijo me ob tem petitu oči in kar občudujem urednika, ki je stavek vestno pregledal. Tolikrat pri Srbih in Hrvatih tega zadnje čase nismo bili več vajeni.

Dr. I. Pregelj.

UMETNOST.

Artur Grottger: **Vojna**.

Kot celoletno prilogo prinesemo letos ciklus risb poljskega slikarja Arturja Grottgerja z naslovom »Vojna«. Grottger je najpopularnejši umetnik poljske romantike. Umrl je mlad leta 1867. (rojen 1837.), a je po svojih delih postal poleg velikih pesnikov one dobe eno najpopularnejših imen. Njegova glavna dela, cikli Warszawa, Polonia, Lituanian in Vojna, so nacionalne pesnitve v slikah, polne dramatičnih momentov, ki jih lahko postavimo ob stran najbolj učinkovitim mestom poljske literature. Povod so mu dale ponesrečene vstaje poljskega naroda v šestdesetih letih devetnajstega stoletja in z njimi zvezani žalostni vojni

dogodki. Te slika Grottger s temperamentom človeka, ki je sam prečuvstvoval vse njihovo gorje in njihovo odvratnost, na katero želi opozoriti svoje soljudi. Nam, ki smo sami preživeli polno podobnih momentov in v katerih se je zbral napram človeški podivjanosti podoben gnjev, kakor v umetniku, ki je ustvaril ta dela, so ona danes tako blizu po vsebini in čuvstvanju, da jih bomo brez nadaljnjih komentarjev razumeli. Vojna obstaja iz 11 risb, katerih 10 jih bomo podali v letošnjih prilogah; zamišljena je enotno kot ciklus po notranji vsebini zvezanih scen iz vojne, katerim daje okvir umetniško doživetje, ki se v zadnji sliki zgosti v prokletstvo Kajnovoga rodu — človeštva.

1. slika nam predstavlja slikarja v njegovi delavnici; globoko zamišljen sedi pred platnom in premišljuje, kaj bi naslikal. Inspiracija v podobi klasično lepe žene, ki ji žari zvezda nad čelom, se mu približa v njegovi zamišljenosti in ga pozove z besedami: »Pojdi v dolino solz!« Umetnik ji sledi in gledamo ju skozi 9 prizorov, kako opazujeta najgroznejše dogodke, ki so se po vsi Poljski ponavljali v nešteti variacijah in pri katerih je bil v ti ali oni zvezi udeležen vsak, ki je doživel ono dobo, — dogodke, ki so tipični in zato večini neposredno dostopni. Pri vsakem prizoru ju vidimo — spomnimo pri tem Danteja in Virgila ali Danteja in Beatrice —, kako predstavljata plemeniti del človeštva, ki se zgraža nad tem, kar doživlja, obenem pa gledavcu posredujeta čuvstvo, ki ga hoče pri ti ali oni sceni umetnik vzbuditi v njem.

2. slika: **Komet**, znan v ljudski fantaziji kot napovedovalec hudih časov. Rodbino, v vrtu zbrano, je njegova prikazen navdala s strahom, umetnik zamišljen strmi na nebo, njegova spremljevalka mu z nemo gesto pokazuje na prestrašeno družino.

3. slika: **Rekrut vleče srečko**. Okrog strogi vojaški obrazi, med vrati žena, ki prosi zanj; v ozadju umetnik, ki z napetim pričakovanjem sledi usodi moža, ki je segel po srečko.

4. slika: **Odhod na vojno**. Konjenica odhaja mimo vrta, mož maha ženi v slovo, ta pa se je v bolesti obrnila proč in pritisnila k sebi dete. Izza drevesa opazujeta dogodek slikar in njegova družica.

5. slika: **Požar**. Noč. V ozadju goreče mesto, vojaštvo se bliža po enem potu, po drugem beže prebivalci. V ospredju slikar, ki se je obrnil proč od grozne scene, in plemeniti duh-voditelj, ki z zamišljeno resnobo zre, kar se dogaja.

6. slika: **Glad**. Rodbina na begu počiva pod velikim drevesom. Otročički so kakor ptički iz gnezda iz kožuha stegnili roke po kruhu, ki jim ga reže mati. V ozadju požgana hiša. Umetnik in njegova vodnica sta žalostno sklenila roke in se zazrla predse.

7. slika: **Izdaja in kazen**. Ujetje špijona. — (Izostane.)

8. slika: **Ljudje ali šakali?** Z grozo se obrača umetnik od ljudi, ki ponoči ropajo mrtvece in ranjence na bojnem polju.